

TAJNI ŽIVOT KNEZA MILOŠA

Aleksandar V. Todorović
Branko S. Božanić

Aleksandar V. Todorović
Branko S. Božanić

TAJNI ŽIVOT KNEZA MILOŠA

Dopunjeno izdanje knjige
KNEZ MILOŠ, VLADAR I MASON

Čitaocu

Inspirisani tekstom iz beogradske štampe, koji je ukazivao na mogućnost da je prvi vladar moderne srpske države Miloš Obrenović bio mason, prionuli smo na posao koji bi trebalo, na osnovu istorijskih činjenica i argumenata, da mogućnost pretvori u istinu. Istorija, očigledno, ima svoj paralelni tok koji mnogi niti mogu, niti žele da prepoznaju, niti im je takvo saznanje namenjeno. Ali, takva istorija teče, uporno i uporedno pored nas... Mnoge događaje u savremenoj istoriji gotovo uvek ista grupa ljudi naziva „teorijom zavere“, pokušavajući da nipoštaštava činjenicu da postoje drugi svetovi odlučivanja, koji nisu uvek zaverenički, već humani, državnički i patriotski.

Za razumevanje ovog rada svakom čitaocu biće potrebno malo vremena, ali puno hrabrosti ako želi da se upusti u analizu naše prošlosti, koja je često isprepletena strahom od nepoznatog, ali je i puna stereotipa i tvrdoglavosti.

Prošlost našeg naroda puna je neistražene istorijske građe i neispitanih i zaboravljenih dokumenata.

Ova knjiga, koja je dopunjeno izdanje knjige „Knez Miloš, vladar i mason“, priča o jednom takvom dokumentu, koji, pročitani i analizirani, baca potpuno novo svetlo na značajan period naše istorije u prvoj polovini 19 veka.

Umesto uvoda

PUT KA SVETLU

Danas mnogi ponešto znaju o masonima, ili bar tako misle. Nesporno je da masoni već vekovima pokušavaju da se sačuvaju od pogleda i znatiželje profanih, što uglavnom uspevaju. Čak ni danas, u doba erupcije informatičkih sistema, slobode govora i štampe kakva ranije nije postojala, interneta, hiljada sajtova, publikacija, novinskih članaka, raznih pisanih radova, teško je nešto više reći o masonskoj organizaciji i samim masonima osim onoga što oni sami žele da se sazna o njima. Ili o onome što se, kroz različite teorije zavere, zloupotrebom njihove tajnosti, koristi i plasira u javnosti. Razlozi tajnog rada masona leže i u činjenici da su od samog nastanka izloženi različitim vidovima progona, koje su često plaćali svojim životima. Ne treba zaboraviti da je, pre 20 vekova, hrišćanstvo takođe bilo tajna organizacija sve dok je car Konstantin nije proglasio za državnu religiju. Masoneriju, ipak, ne treba izjednačavati sa religijama, čak treba praviti oštru razliku.

Progona i sumnji bilo je i kasnije. Progon novog i različitog istorijska je činjenica. Podsetimo se samo da je, pre 400 godina (1616. godine), Galileo Galilej osuđen zbog svojih tvrdnji i shvatanja, koje će tri veka kasnije nauka bezrezervno prihvatiti.

Masonerija ili slobodno zidarstvo danas predstavlja simbol za zatvoreno, mistično i tajno, hijerarhijski strogo organizova-

no društvo, koje svoj cilj i svrhu postojanja vidi, pre svega, u humanitarnom delovanju.

Težnja ka slobodi i stvaranju boljeg i humanijeg društva dovela je do toga da masoni uzmu velikog učešća u oslobađanju Srbije od turske vlasti i stvaranju moderne srpske države, na čelu sa knezom Milošem Obrenovićem.

Knez Miloš Obrenović velika je istorijska ličnost. Prema našem i ne samo našem mišljenju, neosnovano je izložen istorijskoj nepravdi, progonu i neosnovano satanizovan, kako od svog naroda, tako i od onih koji su za to imali ličnog i političkog interesa. Kada se pomene ime kneza Miloša Obrenovića prve asocijacije su kumoubistvo, gramzivi apsolutizam, nepismenost, prepredenost, koja se najčešće pripisuje neobrazovanim i podmuklim osobama.

Mali broj autora pokušao je da istraži razloge za ovakav sud istorije prema Milošu Obrenoviću i kritički se osvrne na lik i delo tvorca moderne srpske države.

Ovim radom pokušali smo da dokažemo da je uticaj masonske organizacije na stvaranje moderne srpske države i na samog Miloša Obrenovića bio od presudnog uticaja, ali i na mogućnost da je Miloš Obrenović bio pripadnik masonske organizacije, kao i da je bio državnik i čovek koji je iskreno voleo svoj narod i njegovu osobenost, a posebno slobodoljublje. Primenujući manje agresivne, a više diplomatske metode, udario je temelje moderne srpske države.

Metodološki posmatrano ova knjiga predstavlja zbir različitih do sada poznatih, manje poznatih i jedva ili gotovo nepoznatih činjenica, koje su autori prema svom skromnom znanju povezali u logički niz pokušavajući da naslikaju crtež na kome se senke prikazuju kao najvažniji detalji za čitavu kompoziciju. Nekada su ove senke toliko udaljene da ih samo logika može povezati. Tako iskazane senke ništa ne menjaju. Štaviše, njihovo tumačenje i razjašnjenje samo pojačava kompoziciju tražeći da budu prihvaćene kao realnost koja se nesumnjivo desila.

Sa druge strane, relativno skromna istorijska građa čija oskudnost je najviše posledica nedovoljne pismene obrazovanosti ljudi tog doba i nerazvijene administrativne kulture, istorijsku nauku primorava da pojedine događaje ostavi po strani jer za njih nema dovoljno dokaza, a opet posredni izvori, poput kazivanja i retkih zabeleški savremenika, dozvoljavaju da se i takvi događaji istorijski tumače, bar van okvira stroge naučne forme. Time na verodostojnosti dobijaju različita kazivanja. Primera radi, jedan takav je i berberin kneza Miloša, Nićifor Ninković, o čijim kazivanjima postoji i knjiga istog naziva, koja se, nažalost, ne tako retko uzima kao autentičan izvor.

Autori ove knjige trudili su se da svoju pažnju usmere samo ka proverljivoj arhivskoj građi i činjenicama, ali se nisu bojali da svoja zapažanja daju čitaocima na ocenu.

Pored Sretenjskog ustava, čiji se originalan primerak nalazi sačuvan u Arhivu Srbije, isto kao i tajanstveni dokument („masonska matrikula“) kneza Miloša koji predstavlja centralni dokument ove knjige, autori su se oslonili i na naučne radove i objave domaćih istoričara, ali i na zapise koje su, između ostalih, ostavili kapetan u pruskoj vojsci Oto Dubislav Pirh, čiji zapisi više liče na izveštaj vojnog obaveštajca, zapise Roberta Siprijana u delu *Sloveni u Turskoj* koji je posebno bio „naperen“ na Miloša; zapise koje nam je ostavio lični lekar kneza Miloša italijan Bartholomew Kunibarta, kao odgovor na Siprijanovu naoštrenost, ali i sa neskrivenom željom za odbranu kneza Miloša od, kako on piše, neistina koje iznosi Siprijan; ali i zapise diplomate Boe Le Konta; istoričara Ami Buea; istraživača Philippa Kanitza i Abdolonima Ubisinija, kao i mnogih drugih savremenika, ali i istoričara slobodnog zidarstva. U knjizi se obrađuju i heraldički simboli sa kojima se čitaoci mogu upoznati posetom Vojnom muzeju u Beogradu, ali i prostom šetnjom i obilaskom ovog grada, gde na fasadama mnogih kuća dominiraju masonski simboli.

Ova raznolikost u samom izboru autorskih izvora je nametnuta nedostatkom drugih, pa kao takva ona sama po sebi nosi i rizik od uklapanja i oblikovanja ovih raznolikosti. Njihova autentičnosti nije sama po sebi dovoljna da govori o njihovoj hirurški preciznoj tačnosti, ali je nesporno da se radi o istorijskim izvorima koja zaslužuju tumačenja i komentare.

Baveći se analizom i tumačenjem ovih izvora, ali i iznošenjem činjenica u javnost, putem ove knjige, autori su se sretali sa optužbama počev od onih da za svoje tvrdnje nemaju dovoljno činjenične argumentacije do onih koji su pozivanje na činjeničnu argumentaciju nazivali plagijatom.

Istina je da su autori ove knjige, pokrenuti novinskim člankom u listu koji samo naizgled ima karakter dečije obrazovnog, tragom istine došli do saznanja, za koja su uvereni da im je bila masonska dužnost da ih, zajedno sa sopstvenim zaključcima, prezentuju javnosti na način na koji su jedino smatrali ispravnim, a to je pisana reč.

Drugih interesa, a ni pomoći, nisu imali.

Trudili su se da na njihove zaključke ne utiče činjenica da su i sami masoni, a opet tu pripadnost nisu krili, upravo da bi događaje i ličnosti koje opisuju zaštitili od pogrešnih i zlonamernih tumačenja.

Ovom prilikom zahvaljujemo se onima koji su svoje kritike izneli nakon čitanja, bez obzira što su neke od njih bile prožete skepticizmom, sumnjom i nevericom. Novo dopunjeno izdanje sadrži nove dokaze koji učvršćuju veru autora da svojim stavovima nikako nisu stvorili lažnu sliku o događajima i ljudima koji su opisani. Naprotiv, duboko smo uvereni da je masonski uticaj koji je značajno i nabolje menjao svet i te kako imao uticaj na ponovno stvaranje srpske države, njene nezavisnosti i ustavnosti.

Drevni i prihvaćeni Škotski obred koristi reč „dogma“ u njenom pravom značenju – nauka ili učenje, i ta reč nije dogmat-ska u odbojnom smislu reči.

Svako je u potpunosti slobodan da odbije ili se ne složi s bilo kojom ovde navedenom činjenicom koja bi mu se mogla učiniti neistinitom ili nerazumnom. Od čitaoca se traži jedino da razmisli o onome šta ga podučava, da to pomno pročita i da o tome donese svoj nepristrasan sud.

MASONERIJA U EVROPI

Nastanak i razvoj masonerije u Evropi poklapa se sa razvojem misli o slobodi i pravdi i na tim idejama stvaraće se moderna srpska država. Sa druge strane, uticaj masonerije na politiku velikih sila, kao što su Osmanska imperija, carska Rusija, Habsburška monarhija, Engleska imperija i Francuska Republika značajan je, a u nekim državama i odlučujući, naročito na spoljnu politiku koja je diktirala poredak u svetu, što je od izuzetnog uticaja na Srbiju tog doba.

Engleska je posejala seme slobodnog zidarstva. Već početkom 17. veka nastale su prve lože. Loža je mesto sastajanja članova masonskog bratstva, ali ujedno označava i samu masoneriju u simboličkom smislu.

Za godinu rođenja savremene masonerije uzima se 1717, kada su se, u Londonu, četiri slobodnozidarske lože ujedinile u Veliku ložu Engleske. Nakon toga, započelo je širenje udruženja velikom brzinom po celoj Evropi, a proširiće se i na severnu Ameriku, severnu Afriku, zemlje Levanta, što je tada bio sav poznati civilizacijski okvir.

Međutim, treba imati u vidu da su u periodu od 1390. do 1730. godine pronađeni brojni masonski akti nazvani *Ancient Manuscripts*, *Old records* ili *Gothic Manuscripts*, objedinjeno nazvani *The old charges*, i većina ih se nalazi u lon-

donskom British Museum-u. Ovo pominjemo samo da bismo razumeli i pojasnili ulogu slobodnih zidara i pre pomenute 1717. godine.

Počeci slobodnog zidarstva nisu prošli bez teškoća. Karakteriše ih nesporazum sa vladajućom religijom. Katolička crkva je, od samog početka, proglasila nespojivost sa masonskim bratstvom, dok je pravoslavna crkva, u početku, najviše zbog nedovoljnog širenja masonerije u pravoslavnom stanovništvu, imala neutralan stav i prema ovoj pojavi se držala suzdržano. Sličan stav zadržao se do danas.

Papa Klement XII, već 1738. godine, osudio je masonska udruženja, a inicijacija je podlegala ekskomunikaciji *ipso facto*. Jasno je da je katolička crkva već tada beskompromisno želela suvereni primat na teritoriji Evrope. Papa Pio IX masoneriju je, čak, nazvao „sinagogom sotone“. Nakon konstituisanja masonskog reda – Velikog orijenta, u Parizu, borba s crkvom veoma se zaoštrila. U 19. veku uticaj Velikog orijenta u Evropi silno je porastao i njegovi članovi došli su na visoke položaje u vladama, vojsci, kulturnom, socijalnom, finansijskom, ekonomskom i političkom životu mnogih zemalja. Uticaj francuske masonerije na različite društveno-političke vidove života u čitavoj Evropi, Balkanu ali i u Africi, pa i u Aziji, bio je vrlo značajan. Kasnije će sve te ideje, koje je u začetku ponela masonerija, biti kolektivno pripisane – Francuskoj buržoaskoj revoluciji.

Protestantska crkva, koja je dominirala u Americi, napravila je iskorak i u najvećoj meri prihvatila masoneriju kao društveno opravdanu, iako ni takva društva zbog međureligijske tolerancije i politeizma nisu bila imuna na antimasonske ideje.

Sve do danas, a teško da će se nešto promeniti u skorije vreme, pitanje slobodnog zidarstva ostalo je van domašaja jasne naučne i teorijske istine.